

1
Suggejatte Lethed.

Dett Innd mind nrlaubt.

Denzel, am 19 Septembers
1821.

L. W. Moritz
Euseb.

Perno. leines 1821.

Markwardi kirjadeys.

Armad lepped!

Kui need Piibli ja Laulo. ramato salmid peest õp-
pita, mis teile nendefinnaste lehtede sees pakutakse,
se: siis valmistate ennast hästi selle õppetuse wos-
to, mis enne sõte kui teid armo lauale woetakse;
ja kui pealegi meles peate, kuidas neid omuist õppe-
tejatlest ärra selle takse: siis sawad need sam mad sal-
mid teil otse kui targaks ja lahkeks juhhatajaks
teie ello tee peal ollema, ja teid õppetama, mis
hea ja õige, ja mis õnne ja hädda päiwil süddant
rõmustab ja surma tunnid kinnitab. Laulo. ra-
mato salmid on muist meie pärris Tallina Lau-
lo. ramatuist, muist sest Uest Laulo Ramatuist
woetud, mis õnnis Ambla kirriko õppetaja An-
ton Heinrich Lühke Tallinas 1796. aastal wäl-
ja annud. Need wimatset salmid on tähtega:
U. L. R. se on: Uus Laulo Ramat, tõhkestud.
Dummal lesko segi ramatuke figgiwaks
heaks alla!

1.
Kuist õppime, mis peame uskma ja teggema?
Dummal sannast ehk Piibli. ramatuist õppime,
mis peame uskma ja teggema.

Keik pühha kirri on Dummalast siise antud
ja sadab haaso õppetuseks, nomimiseks, par-
randamiseks, juhhatamiseks, mis õigusse
on. 2. Tim. 3, 16.

Meil Dummal omma sinna On annud roh-
hete, kes wottab tallil' panna Siin sedda
järgeste, Se ellab pühhas ellus, Ning us-
sub süddamest; Se agga surreb wallus, Kes
siin ei holi sest. 3, 4.

II.

Mis pühha kirri Dummalast õppetab?
1. Dummal on taewa ja ma loja ja üllespiddeja.

Algmisjes loi Dummal taewast ja maad.
1. Moos. 1, 1.

Oh Dummal Isä, ilma loja, ja keige asja
teggia! Sind, keige rahwa õnne loja, Sind kidad
keik se ilma ma; Sind auustakse süddamest,
Oh Dummal Isä! iggawesp. 101, 1.

Ei pea eddespidi keik ma ilma päiwil mitte
lojma ei semendaminne egga leikus, ei hülm eg-
ga pallaw, ei sui egga talwe, ei päew egga ö.
1. Moos. 8, 22. — Ixx —

Dummal teeb taeva väega ja nendega, kes ma peil
ellavad, nenda kui ta tahab, ja sedda ep olle, kes
temma käe peale võib lüa ja temmale öelda: Mis
sa teed? Tan. 4, 32.

Kes wallitseb ni targaoste, Kuu sinna, wägga Dum-
mal! Kes ial on so fännane, Eht pööljo maad on tem-
mal? Keik fännelikkad ilma fees Need kummis-
dawad sinna ees, Keik furemad on orjad, Ni kuu
kui sa tahhad. 190. 2.

Se, kes mind lonud, ellab weel, Se, kes keik ülles-
peab! Ja murrettel seil üllesel, Kes targaoste
keik seeb. Ta sinna peale seifab ma, Ta sinna peä-
le haub ta; Ta ispi jäeb küll ikka. U. L. R. 19, 1.

2. Dummal on iggawenne, ja üks waim, kedda kus-
sagi ei nähta, et ta küll keikis paikus on.

Enne kui mäed sündsid, ja enne kui ma ja ma-
ilm loodi, siis olled sinna Dummal iggawestep ig-
gaweste. laul. 90, 2.

Sa olled iggawenne, ja iggaweste muutmatta,
mo Dummal! Sedda enne Ep olnud ükski. lõp-
matta Niid sinna wallitsema, Kuu ma. ilm hukka
lääb. Seid peab häbbenema. So loom, kui tem-
ma näeb, Et wägga lähikenne. On meie igga-
teäl, Et põrm on innimenne, ja fuhk sin ilma
peäl. U. L. R. 4, 1.

Dummal on üks waim, ja kes sedda kummis-
dawad, need peawad ~~teada~~ waimus ja fees kum-
mardama. Joan. 24, 24.

Sa olled näggematta ja ära arwamatta, Et Dummal
meile küll. Ja siiski tunnistawad So lomad, ma ja tae-
wad, Et olled. Sep suur tenno sul. U. L. R. 3, 1.

Dummal ütleb: Kas minna ollen Dummal liggi-
delt ja ei mitte ka Dummal haugelt? kas kegi võib
wasjule minna warjo paikuste, et minna ei peaks
tedda näggema? Eks minna täida teawad ja maed?
Jerem. 23, 23. 24.

Kukko pean ma minne ma sinna waimo eesp?
ja kukko pean ma pöggene ma so palle eesp?
Kui ma astuksin taewa, siis olled sinna seil, kui
ma peaksin asjet teggema pörquuse, wata,
siis olled sinna seil; kui ma wottaksin hoido
fiwad ja ellaksin wümses merre offes; siis seil-
gi so käski mind jukh ataks ja sinna parrom
käski peaks mind kiini, ja kui ma wottaksin
üttelda: Ommeti võib pim medus mind hatta:
siis o on walgus minno ümber. laul. 139, 7-10.

Dummal! kukko woiksin jõuda sinna selge
silma eesp? Eht saaks ülle merre jõuda, Hauda
peita hädda fees, Eht mul olleks tule fiwad,
Siiski, Isand! sa mind leiad. Jeesus! Jeesus! aita
mind, Siis ma ikka tännan sind. 113, 2.

3. Dummal teeb keik ja on keige wäggaem ja keige targaem.

Dummal! se küsivad mind läbbi ja tunned mind,
sinna teed mo näggemist ja mo ülles tõusmist, sin-
na moistad mo mõttet haugelt ära. Sa pirdad mo

keemise ja mo maas ollemise rumber ja olled
keik mo teed oppind ärra karkuma. Kuu ep olle
weel fannage mo hele peäl, wata, süs tead
sinna, Dummal! keik sedda ärra. Laul. 139, 1-4.

Mo Dummal teab, mis ma teinud, Mis ma nüüd
teen ja nouan weel. Ja on mind iggas kohhas
näinud, Kuz ial ollen ilmes teäl. Ja watab merre
süggawust ja karkub libbi pimmedust. U. L. R. 61.

Kui Dummal ütleb, süs se sünnib, kui tem,
ma karkub, süs se seisab wal mis. Laul. 33, 9.

Keik woid sa, Isfand teha, Sest sul on rohke
non, So tö on hästi nähna, So wis on selge au.
Kes judad wasto panma, Kui tahhad keldeste So
lestel' abbi anda, Sünn hädas rohkest? 141, 4.

Kui fured on sinna teud, Isfand! sa olled nüüd
keik targaste teinud: ma on häis sinna pärren.
duusi. Laul. 104, 24.

Keik teel hästi Dummal, Om maks annan tem,
mal? Ennapp iggawest? Tem ma ollen olnud Enne
ma tulnud Emma ihno seep. Ja on ka hea mehe
Mis nud tarwis Ma peäl annud, Mo eest murret
kannud. Hks, 1.

4. Dummal on kelde ja armolinne, pühha ja õige.

Hallasaja ja armolinne Dehona, pühha me,
lega ja rikhas heldusese. Laul. 103, 8. - Oh Jüüd!

Hea, halde wägga armolinne ja kannattlik on sin
no meel. Ja aitad ikka häieminne Neid, kes sind ep
pi hüüwad weel. Kui hädas wawas ellawad, ja sinna
peäle lodawad. U. L. R. 9, 4.

Dummal ütleb: Oige pühhad, sest minna ollen püh.
ha. 1. Petr. 1, 16.

Pühha, pühha olled Dummal, Oige olled iggawest, Anna
et ma waene rummal Oppiksin ka keigest wäest Pühha,
õige ollema ja se tahhmiss tegema. U. L. R. 7, 1.

Dummal maksab igga ühhele temma tegude järrel.
Rom. 2, 6.

Sa moistad karkub õiete, Kui tahhad õigust näha,
Sa, Isfand! nuhtled kargeste; Kark tahhad armo heika,
Keik peab korda minnema, Kui tahhad hästi teha, Eha
sinna kargest nuhtled, Eha armolinne olled. 190, 4.

III.

Ma - ilmaft.

Maad ja keik, mis temma peäl, ja pawa, kuud ja tähto
karkub tahke ühhe fannaga ma. ilmaft, ehk Dummala armo
rigiks. Nenda kui sünn ma peäl, nenda sam moti ellawad
seäl wawasgi moistlekud lomad, kedda pühha kirri In,
glik nim mehab.

Telus ütleb: Minno Isfi maias on mitto ello asjet. Joan
14, 2.

Kiitke Isfandast, teie temma inglid, teie wägga
wahwad, kes teie temma sinna järrel teie, temma sinna
heale kuuldes. Laul. 103, 20.

Dummala inglid ees on rõõm ühhe pattuse pärrap,
kes meelt parrandab. Luk. 15, 10.

Oh sage Inqli fannat seks, Ni hombest kui ka moles
Sünn ilmaft armo rigi sees, Kui ellawad sünn alles, Neip Inqli
sedda teha se, Mis Dummal teha ühhe, Ni wawas kui sünn
ma peäl. 91, 3.

Kuurel ep olle mitto seisma jänud fõe fise. Joan. 8, 44.
Seks on Dummala poeg awawaliklikus fannud, et temma

Kurraki teed piddi ärra rikkuma. 1. Joon. 3, 8.
Seis he kurraki wasto, süs peeb ta teie jurest ärra poogpeneie.
Jakob. 4, 7

Esimeene õppetus Lomisest.

IV.

Mis on ristti. inimmesje hakkus Jummalala wasto?

Jummalat peame ikka selgeminne õppima tundma, ille
keige asjade auustama, armastama ja temma peäle lootma.

Keswage Jummalala tundmistje fees. Kolos. 1, 10.

Sõ hea waaim jukhatago mind Seest piddi, et teen ikka,
Mis käsfil, süs ma tunnen sind, Ei ekfi sinnust ärra, Et
kuurja wasto panen ma, Mis sinnust mind wõib lehtu-
ta, Süs ilma keiki piddi. 172, 7.

Keik ma kartho Jummalat. Laul. 33, 8.

Sinna ei pea Isfanda omma Jummalala nimme
ilma asjata sukno wõtma, sepp Jummal ei pea ted-
da mitte ilma sita, kes temma nimme ilma asjata
sukno wõttab. 2. Moos. 20, 7.

Kui kardad Jummalat, süs wõtta. Ni kui üks
hea lapsoke, Keik, mis ta wõikab, makka jätta, Ja iige
olgo sinno sõ. Kui piad temmal ellada, Süs ellad
kalli rahhoga. U. L. R. 148, 3.

Oh ärra wõtta nimmeba Mo kellest nimme as,
jõta, Waid hui appi süddamest, Ning hida mind ka
iggawest. 99, 3.

Sinna pead Isfandat omma Jummalat armastama
keigep ommap süddamest ja keigep ommap keigep
ja keigep ommap melest. Sefama on se esimeene
ja suur käsfo sinna. Matt. 22, 37, 38.

Se on Jummalala armastus, et meie temma käsfo sinna
peame, ja temma käsfo sinna ei olle mitte rasheed. 1. Joon. 2.
Mo hing! mis annad Jummalale, Kes keik full' annes igga
pääl? Eks sulle ihtege sõ mele, Mis armus olleks temmale?
Oh anna süddant temmale, Se on ta mele jirrele. 500, 1.

Wereta Jehowa peäle ommed teed ja loda temma peäle,
hül ta toimetab keik hästi. Laul. 37, 5. —

Sinna ei pea Isfandat omma Jummalat mitte hui-
fama. Matt. 4, 7.

Sõ peäle minna loda, kui häida, wies on käs, Ma
sinnust abbi otan, Mo Jummal, abbi mees! Sõ holoks annan
ma, Ma annan keik sõ hälle, Mis minna wõttan ette, Mo
ihtno hingega. 134, 3.

Esimeene ja teine käsfo

V.

Mis ristti. inimenne Jeesusest Kristusest usjub?

Jesus Kristus on sia ma. ilma sulgud wõttud õnnek, teppema.

Nenda on Jummal ma. ilma armastand, et temma om-
ma aino sündimud poia on annud, et ühski, kes temma süs-
je usjub, ei pea hukka fama, waid et iggawenne ello tem-
mal peal ollema. Joon. 3, 16.

Suur ja ristaw on se fanna, Wänt, et wasto wõtame,
Sedda takhan mele panna, Allandusjes allate: Pattus tele Jeesus
isest Tulli peest jaks ilma fõste, Noid keik õnneky teppema.
Kurrat! sind nüüd naeran ma. 349, 1.

VI.

Wuidas on Jeesus Kristus omma Isja fõöd sin ma peal ärra
tallitanud?

1. Jesus on meid omma õppetusega walgustanud.

Jesus ütleb: Minno õppetus ei olle mitte minno, waid selle,
kes mind on lähkitanud. Joon. 7, 16.
— Jeesus —

Et ~~head~~ ~~olnud~~ ~~Dum~~ ~~malast~~ ~~tehti~~ ~~Annud~~, ~~agga~~ ~~Jesus~~
on ~~õppetanud~~ ~~teada~~ ~~hünda~~. Joan. 1, 18.

So hüdan innimenne Nüüd hästi kal mista, So järe
Jesus enne Süs peab hülle ma; Kes antud Dum malast Meil
targaks õp pehajas, Ning ne ello fojaks, Ja aiteb agga 1. 5, 1.

2. Jesus on meie tähte jätnud, et meie peeme temma jälgede
sees käima.

Jesus ma süggune meel olgo teie sees, mis Kristusse
Jesusse sees ka olli. Wilip. 2, 5.

Kes ennaft ütleb temma pistse jäwad, Jesusse peab ka
nenda häima, kui temma on käinud. 1. Joan. 2, 6.

Kui käigo min no järe le! Ni Jesus helde hüab. Sé
olgo min no fernane, Kes taewa rõmo peib! Se ikka hästi
woitelgo Ja enneminne furrego, Kui ta min nup lehtu ks!
U. l. R. 57, 1.

3. Jesus on ka omma immeteggudega tõeks teinud, et Jummal
poeg olnud.

Jesus on möda maad käinud ja head teinud ja teerist
saatnud keikile, sepp Dum mal olli temmage. Ap. teg. 1. 10, 38.

Sepp nenda tuli tõena Sé Isfend ilmale, Ning kulis Jese fenna
Ja teggi imme food, Ning pärrast anti surmaste Se Düngri
Juda labbi Se fütta talleke. 52, 3.

4. Jesus on surmud meie pattude eest.

Kristus on meie pattude eest kannatanud, seõige ülle
kerkuste eest, et temma meid Dum mala järe piddi seet.
ma. 1. Petr. 3, 18.

Kristus on isfennast meie eest annud, et ta meid piddi
ärä lunnastama keigest ülle kohtust, ja puhastama on.
nefale isfi. rahwaks, mis usfin on hea tõle. Tit. 2, 14.

Jesus, surma ärra woit ja, Jesus! se food ello null? Minno
hallis kunge koid ja, Ennaft annon om meks full? Kes se wallust
waewa näinud, Ja mo eest ka surma läinud. Tubnal kotta

Timman kind, Jesus & se aited mind. 46, 1.

5. Jesus on surmup üllestõusnud.

Jesus on meie sülleast mis te pärrast ärra antud ja meie õigek.
samisse pärrast üllestõusnud. Rom. 4, 25.

Kül Jesus pärra tappeti, Ja ellob fiiski jälle. Et pead elluks
tõsteti, Saab ello liiknõttele. Kes temma fenna usfona läib,
Kes se kül surmast, haves jäab? Se ellob, kui ta furreb. 68, 6.

6. Jesus on taewa läinud.

Isfend woeti ülle taewa ja istub Dum mala pärramal pool.
Mark. 16, 19.

Oh Jesus, kange sõidra mees! sind kidan ommas südames,
Et olled taewa läinud, Ning isfend, kui said woimusse, So
Isfi pärral käle, Ja essualikküks, teinud Et ka Nenda
keikil teide woinud fada, Ja on fies Surm ja ello siino käes. 74, 1.

¶¶¶

Kas meil nüüdgi weel Jesusse head on loka?

1. Jesus on Jummal pärramal keel, kes meie eest palleb. Rom. 8, 34.

Oh õnnis, kes ma Jese nim mel, sind pallun, sepp ta pallub meino
eest, ja istub seks se pärral keel, sepp keik on Ja Ann temma fes.
344, 8.

2. Seks on Kristus surmud ja ülestõusnud ja jälle ellawaks senud,
et temma ni hästi surnutte kui ellawatte ülle piddi Isfend
ollema. Rom. 7, 9.

Ja olled Pea, meice so ommad liikmed ollene, Ja ello meile un
nad. Ja notad ärä õnnestup, Ja rammo, jõudo, õnnistest Keil
usfalkkuile jeggad. Kiina, Ja ta Minno mela se eest jälle siid
ka küma, Ja siid se eest uusstama. 74, 3.

3. Jesus on Dum malast seätud ellawatte ja surnutte kohtu moist.
jaks. Ap. teg. 1. 10, 42.

Kui gäew on fal nud katte, Et kohtust moistad se, Siis
hüa mind se ette, Mo Jesus! armoga, Ja katte, mis ma fi
nud, Ja hasta minno eest, Kui julgeks ollen. Läinud Ja
õsfinud so käest. U. l. R. 117, 1.

Võida peame Jeesuse siise usama?

Jesus ütles: Ei sa keik, kes minno wasto ütles: Isand, Isand, tein riki, waid kes teeb minno Isä tahtmist, kes teeb, on. Matt. 7, 21.
Kes ennap ütles Jeesuse siise jäwad, se jamma peab ka nenda häima, kui tem ma on häinend. 1. Joan. 2, 6.

Kes usub Poia siise, sel on igga enne ello; agga kes ei usfu Poia teema, se ei pea sedda ello niggema, waid Jum maha wihta jäab tem ma peäle. Joan. 3, 36.

Oh Isand! wõtte siis Mo usko kesiwada, Ei olle elledes Ma siit keest teust ilona. Kus õige walgus on, seal temma peiseta ka, Et Jummal minno fees Woik järges ellada. 102, 12.

Teise peadükki Teine õpetus ärjalunnestamisest.

IX.

Mis pühha kirjri meid Pühhas Waimust õppetab?

Ükski ei woi Jeesus Isanda ks nimetada, kui agga Püh ha Waimo labbi. 1. Kor. 12, 3.

Ni mitte kui Jum maha Waimo labbi jätke tahke, need. Jännalised on Jum maha lepsed. Rom. 8, 14.

Arge hurwastage mitte Jum maha Pühha Waimo. Ewes. 4, 30.
Oh Pühha Waim mind walgusta mind teita omma ar. moga, Mo arga siidant romusta Et sulle tea ellen keha matte. 38, 3.

Teise peadükki Kolmas õpetus pühha Waimust.

X.

Inni meses.

1. Inni menne on Jum maha näo järrele lodud.

Jum mal loi innimese omma näo järrele. 1. Kor. 1, 27.
Wõkhe erneste peäle sedda uut innimese, kes Jum maha jannasteks on lodud tõstise õiguste ja pühha siise fees. Ewes. 4, 24.

Mind loiid Jum mal targaste, Ta on mul moistest an. nud, Et piidid temma fernari. Si. 11. Tema. Ta peen nud

Ma omma keha mo siise weel, Et olleks õige minno meel, Et woik sein keed tehta. U. L. K. 23, 1.

2. Inni menne on omma Jum maha järnadust ärra kautanud.

Ma teen, & minno fees, se on: mo libha fees, ei ella mitte keed, seep tahtminne on küll minno järes, agga sedda keed tege mis ei leia ma mitte. Mul on mele keed Jum maha käsifust seep piddise innimes. se polest; agga ma tunnen seip keeko omma liikmette fees, se panna mo mele käsfo wasto ja wõttab mind wangi patto käsfo alla, mis mo liikmette fees on. Rom. 7, 18. 22. 23.

Oh mis waene, paimme, rummal On se innimese nüüd! Wõkhe teggid sa meid Jum mal! Ja nüüd polle ühtegi Siiso aunust ennem leida Mele fees. Oh! ermo heida Et ma ollen rummoto Hea fees ja kõlwato. U. L. K. 25, 1.

3. Inni menne, kes patto teeb, on Jum maha wihta ja wõltsuse al.

Sinna ep olle mitte Jum mal, kel hea meel on õaltesep, kes panna, se ei woi so järes asjet olla. Laud. 5, 5.
Isand, omma wihta fees Ärra sa mind wõkhe, Sep so poq on wõkhe mees, Armo seet nud mulle. Mul on nüüd Põljo siid, Siiski ermo anna, Ärra wihta ärra. 117, 1.

4. Agga pattasete, kg meelt ja ello peesandeb, annab Jum mal heldeste ardeks.

Kuijust mabra jätma, se on Isan da mele pärrast, ja üllekohast lehkuma, se on leppisuse otuseer. Si. 38, 5.
Ni kui ma ellen tõiste, Müil ütles Jum mal heldeste, Ei olle min nul romo seep Et hukka lehkab iggasep. Se waene willed pattune, Waid & meip pattusp porab se. 118, 1.

XI.

Mis on inni messe luggu pärrast järma.

1. Inni menne tõsteb wiinset päwal sellelud ihhoga siis napp illey.

Kadduwas põlwees külwatekse ihho, hukka minnematta põlweks ärra tahke sedda illey; awa külwatekse, arge ärr. tahke illey; nõdrasses külwatekse, wäes ärratekse illey.

ihkaldamistega ja him mudega. Galat. 5, 24.

Onsed on need, kes puhkad südamis on, sep nem mud peevad Jum.
malet näggema. Matt. 5, 8.

Kurjad him mud tappa sinna, Mit mo peale küllewad. Seta ori-
mup, pallua minna, kui mo mõtted wõit lewad, Et se rahho
hädla seis Ollas wägges südamis. Siis siid iggal aiel teenan,
Ning so au ka sureks hidan. 157, 3.

Wies käsi;

3. Kandgem moiplehka ut ka omma peatori dusse eest hoolt.

Saistus on paljo kurja õppetunud. Sir. 33, 29, 31.

Kei ei teha tööd tehma, se ei peagi mitte söma. 2. Tesl. 3, 10.

Mei ep olle ihtegi ilma teonud, awwalik on, et mei midleg
ei woi ma. ilma ei ära wia. Agga kui meil peatori dusse ja ih-
ho kättel on, siis peame sega rahhul olema. 1 Tim. 6, 7, 8.

Tei ello wipid olge ilma rahha ahnusest ja olge rahhul se-
ga, mis hä on; sep Jummal on öölnud: Ei takka ma sinust
makha jada egga siid ei paigast mitte makha jatta. Ebr. 13, 5.

Meil olge ikka ussinus. Mo tööd ja tege tehma, Et hähki
meil ja kawalus mind ellades ei petta. Siid, kadedus, ja
himalus se minnup taganega. Na wargu meel ja peija keel
se kaugele minnup jago. 152, 6.

4. Kandgem ka omma au eest hoolt.

Auus nimmi on hallim kui suur rikkus, ja arm on perren
kui hobbe ja kuld. Öpp. 1. 22, 1.

Kestü, ja se olled hee nimme al. Sirak. 42, 15.

Mis hõsime on, mis auus, mis õige, mis hestin, mis lobbus,
mis hee on kuulda, kui iht hee kombe ja mis hõituse wõind,
se peale mõtlege. Wilep. 4, 8.

Kui teid warrandust An abn up him mustawad, Siis wõg
gad rahhul on, kui omma liba siwad. Ja nende hallim au On tru-
us, hõsinus. To, wæus on nende rõom, Kelt kaugele kadedus.
U. L. 123, 3.

Mis on meil hõim us omma liggi messe was to ?

Sinna pead omma liggi messe armastama kui iseenest.

Eks meil keikil ei olle iht isse ? eks iht Jummal ei
olle meid loonud ? Malak. 2, 10.

Keik, mis tei iel takhate, ja innimesed teile reeswad tege-
ma, nendesam moti tehke ka tei neid. Luut. 7, 12.

Wõid wotta heldeste Oh Jummal! awwitada, Keik innimes.
sed siin kui ennest armas jada. Mal anna sedda meelt,
Mis wihhab kadedust, Mis siwid teistele, Na nende õnnis.
Jup. U. L. R. 203, 1.

1. Arta rikken teiste ello egga feruise, waid koi nande ello
ja terwis.

Sinna ei pee mitte tapma. Rom. 13, 9.

Jaga iht, kes omma wenda wihhab, se on innimese sep-
ja. 1 Joan. 3, 15.

Keik wihmastus ja tulline wihha ja härrin ja teeta.
minne jago kaugele teistep ära keige kanjas jago. Ewes. 4, 31.
Ja olled, Jõsus: surmani Meid heldest armastanud, Ja sege
nõid ja allati Meil kauniky märgiky senud. Oh õppe.
ta meid liggi messe Siin armastama südamest, Ni kui meid
isse en nest. U. L. R. 203, 7.

Wies käsi.

2. Kanna teiste hingegi eest hoolt ja õppeta ja parrada neid.

Mei ei anna iht ihtegi asja seis ei ihtegi rahhan.
dust. 2. Kor. 6, 3.

Hädla sel innimesel, helle libbi pehhandus sulle. Mat.
18, 17.

Jaga iht meil olge liggi messe meil pärrap temma heks,
se on pärrandusleks. Rom. 15, 2.

Mäenõfise neid, kes ei olle wipi pärrap, komustage ar-
rad, aithe nõdard. 1. Tesl. 5, 14.

Kui kegi teie seap. too tee pealt ärra eksib ja kegi põneb teid
jälle ümber teie, se peab teidma, et kegi rikke pattude temma ek-
sikust teie pealt ümber põrab, se peab teie keige surmup ja
hatted pattude hulka keini. Jakob. 5, 19, 20.

Rõõmused rõõmustama, Oppetama rummelad, Rõõmud,
kurused hirmutama, Parrandama ekpiad: se on selge
hallastus; seida keislib armastus. U. L. R. 219, 5.

3. Äita omma liggi mesi warra ja peatõidust, kes wõituda ja teie
süna ei pea warustama. Rom. 15, 9.

Änge teie wõitõige kõrwale. Tit. 2, 10.
Änge wadago ükshi teie peale, mis temma ommake kasfuku
telleb, waid iggakõs wadago teie peale, mis teiste kasfuku tel-
leb. Wilip. 2, 4.

Bigusp Jummal armastab, Wargusp, pettusp wikkab
Jummal. Se, kes iel warrustab, Lõtkab hukka. Waene
rummal! Kõrro kõtkab wõige tö? Warrus lõtkwab laiale.
U. L. R. 208, 1.

Teistmes, rikkemes ja hümnes keis.

4. Ärra rikku liggi mesi au egga heed nimme ärra.
Änge handke keelt teine teise peale. Jakob. 4, 11.

Mis se seida pinda näid, mis se wenna filmus on, ugga
seida palhi ommas filmus ei panna ja mitte tekkeli? Matt. 7, 23.
Mind äita räkida Mis ikka heeks wõib tulla, ja kele räk-
kimap Mis tühni tekkub olla, ja kui mo armastaj. Ma peen
räkima, sis anna senale täit wõige rõõmoga. 159, 3.
Kalkhejames keis.

5. Ärra walleta.
Tõtkhe makna wallet ja räkige fot. Eoes. 4, 25.

Armastus änge olgo mitte fellalik. Rom. 12, 9.
Keik, mis teie iel wõtkate teie, seida teie juddamep,
Kolos. 3, 25.
Teiste peale walletama Kurja teieka jossima, Üllekohõto
tunnistama, se on kurja jeggema. Tõstidus mind jikka.

Tago! To je senna tunnistago, Et on õige minno meel, Tru ja
põwmas minno keel. U. L. R. 208, 2.

6. Pea rakkõ ja anna andeks:
Kui se wõid kalla, siis piddage keige inni mestaga rakkõ, xi
peljo, kui teie polep sinnis. Rom. 12, 18.

Ändke andeks, siis andaks teie andeks. Luk. 6, 38.
Armastage ommed wikkra mehed, õnnistage neid, kes teid
ärra warruwad, tahke keed neid, kes teid wikkawad ja pallage
nende eep, kes teie lige tewad ja teid takka hüfawad, et teie
wõiksite seda omma Jõsi lapsiks, kes Tawos on; seip temma
lastes omma päikest kurjade ja wõigade ille fõustat,
ja lastes wikkra seiddada õigede ja ille koh fõuste peale.
Matt. 5, 44, 45.

Kui se püid rakkõga Ellada sin ilmas jargesp, leppi om-
ma wenna, Tõspendusp ka nõna harmep. Bigusp ikka
armasta: Sis ei ja se rakkõta. U. L. R. 215, 1.

Oh ärra fõustu kurja So wikkamees-teie; Ehp, nemmed
tewad nurje ja lige sin nule. Waid fõustu sinna tead Sõl, kes
ful kurja teel: Sis sinna isje tead, Et tawra arm ful jõe. U. L. R.
217, 2.

7. Olle ikka helde ja lahke teiste wasto.
Seida mõde kui iggakõs on armo andi fõnuud, menda aitage teine
teie selega. 1. Petr. 4, 10.

Olge teine teie wasto helled (juddamep halleded. Eoes. 4, 32.
Olge rõõmsed rõõmsedega ja nutke nutjettega. Rom. 12, 15.
Taimage keige aoji fões. 1. Tes. 5, 14.

Kui teeksin ma räkida, Ni kui ingl'hesteid, Kui selletaksin min-
ne ka keik teie moistekustid, ja mulle piduks armastus: Sis
olleks paljus hellistat teie tagus, wõja ja keled.

Kui ma keik ärra jeggaksin, Et teie rõõmistaks, ja omma
wõno annaksin, Et teie põlletaks, ja mul ei olle armastus: Sis
mul ep olle õnnistep. Sep iel mitte lota. U. L. R. 203, 1, 2.

8. Äita omma liggi mesi ja teie temmale heed keige rakkõ fões.
- laub. -

Arge armastagem mitte fennaga egga kelega, waid terga ja teggudega. 1. Joan. 3, 18.

Olge armolised, nenda kui teie Israeli armolime on. Luch. 6, 36.

Arge unnustrage mitte arm heed tehma ja teistele jaggada, sep ni suggused okworid on Jummalale mele pær sep. Ebr. 13, 16.

Kokkhus peab ilma hallas kausjeta heima selle peale, kes ei olle hallas ta nud. Jakob. 2, 13.

Heed tehkes wæsi eadma, On mo kokkhus ilma peal. Wiggased ja wannad koutma, Seks mul anti warra teal. Tes find, Dummal! auustab; Waaked se ka armastab. U. L. R. 219, 1.

XIV.

Mis on tehaele panna iskehesse ellus?

1. Lapsed peawad omma isä ja emma armastama ja auustama.

Lapsed! kuulge omma wanne matte fanna Isfanda fees, sep te on õige. Ewes. 6, 1.

Auusta omma isä keiges fiddames ja ära unnustra mit. Te omma emma lapse wæwa. Mõtte 4, se neip olle fündinud, ja mis woid se neile jalle kessuda, nenda kui nemmed sulle heed teinud. Sirsk. 7, 28, 29.

Sõ isä ihka auusta Ning emma ära unnustra, kui jomad neile tehma heed, Sij sinna kaua ellust jäid. Kiirieleison. 99, 5.

Neljas kops.

2. Lapsed wannemad peawad omma lapsed jummalale kerduse fees illes kaswatama.

127. 3.

Lapsed on Jummalale parris astä, ikko suggu on armo palja, laul. Kaswatage omma lapsed harristamisest ja Isfanda maenit. Semistes. Ewes. 6, 4.

Te pistokessi kiidid se, Oh Jopus! fure armoga. Et piddid sulle todama, Naid ikkaki piddand helena. ^{W. R.} 2.

3. Wannad ja õed peawad iskehes armastuse ja rahho fees ellama.

Wata, mis hea ja mis lobbus espi on se, et wen ned ikkaki ellamad. laul. 133, 1.

4. Abbiello rahwas peawad teine teise õnneks ellama.

Dummal wiles: se ep olle mitte hea, et inimmanne ikkaki on, ma tehhan temmale abbi tehma, mis temma kokkhus on. 1. Moaf. 2, 14.

Abbiello olgo au fees ja abbiello wodi olgo rojastamatta. Ebr. 13, 4. Mehmed, armastage omma neesed - Naejed, kuulge omma mees. te fanna. Kolos. 3, 18.

Se olled abbiello seadnud, Oh Dummal! fure armoga! Se olled tergest ikka teadnud se seidust illes piddada. Ei ikkaki fänd weel rihkanda, Mis meie õnneks seidid se. U. L. R. 246, 1.

5. Allamed peawid illematte fanna kuulma.

Õgga hing keitko ennast illematte alla, pelled keige uttem mele. wald on, sep ille mad ep olle miuido kui Dummal. Rom. 13, 1. d. Auustagem illemat! Dummal on neid iske pannud. Se, kes ker. dab Dummal, Texneb ka, et ta neid annud, Mõtte ikka selle peal, Et meil neip on kasso teal. U. L. R. 248, 1.

6. Neid, kes õpetuse al, peawid omma jukkadejatta õppe. Tups wasto wõtma.

Kuulge omma jukkatajad ja wõtke nende fanna, sep nem. med walwawid teie hingede cest, nenda kui need, kes wastust peawid andma, et nemmid jelda römoga tewad, ja ei mitte okkades, sep teid polle sep mitte kasso. Ebr. 13, 17.

Okkate, Dummal! et woid olla se armo wäggi rohkeste Sel, hedda sinna kassid tulla Meil õp peatajaks heldeste, Seks iske teid arwita: Sij te to polle arjata.

Kui temma külwab sinna fanna, se kalli proia õp peatust, Sij sinna keel seem nel anna ka omma waino figgidust, Et ke. wa fawis röömsuste sep willi fonses rohkeste. U. L. R. 299, 1. 2.

7. Illemad ja kochto wannemad peawid õigust armastama ja illes piddama.

Isfandad, tehke jelda fullastele, mis õige ja kokkhus on, ja teid. he, et ka teid Isfand on teewas. Kolos. 4, 1.

Tõteggia on omma palga wiaut. Luch. 10, 7.

Oh anna neile heed maelt ja teadust waltit feda, Et nem. med kuulwad rahho keelt ja sinna fanna mide Sel õigel õigust moistawed, ka waatwed alwa peale, Õige teie teie rahwas fadewad, Sind külledades mele. U. L. R. 297, 2.

8. Sullas rahwas peab omma teadewannematte teht misp teggema.

Sullased, kuulge keigis arjus nende fanna, kes teie Isfandad on, ei mitte pilma kirjaks, waid wõgga fiddamega Dummal. Kolos. 3, 22.

9. Sõber peab sõbra wasto tru ollema.

Uks nõu sõber on üks tuggew warj^u paik, kes teada leiab, ja leiab õnnistuse warranduse. Sirak. 8, 15.

Kes targadega ümberkäib, se jääb targaks, agga kes kaalvide felt si keidab, sellele tulleb panna luggu. Opp. 5, 13, 10.

Te, et ma keigegea Nõuagupe sõbruse pean, mis ma heed ollaan ja siinul armus tean. Kui wõttad heldeste Mo warra jätkada Siis olga ära sepe Mis sadud hui jaga. 159, 5.

XV.

Mis on meil abbiks, teistiks, ristiks, inimi mesiks, sada ja jada?

1. Dummala sanna luggemine.

Õpe hõnne wõim ja lummi taewast mehra tulleb, ja ei lähka mitte sena tegega, waid kestab senna maad ja siigi tab senna ja teeb, et se kes watab ja annab temet kühajale ja leiba sellele, kes soob: Nenda peab mo sanna ollema, mis mo suup wõlja lähkib; ei se pea mitte tühjale mo jure tuggesi talle ma, waid tegega, mis mo mehe parrap on, ja korda teema, mis parrap ma senna olen lähkiband. Def. 53, 10, 11.

Kui sa oh inime! Meelt tahwad parrandada, Siis hafru omma meelt ka enne walgustada. Se püüma sannaega, Mis Dummal keikite On armup kühkitud, Sep hõhaga so tō. U. L. K. 82, 1.

2. Paluse.

Palluge laop matte. 1 Tes. 5, 17.

Se on se julgus, mis meil on Dummala pole, kui meie midagi pallume temma hõhameise jõeke. Siis hõleb temma meid. 1 Jo. 5, 14.

Mo hing! hõde Jehowat, ja keik, mis me no fees, temma püüma nimmi. Mo hing! hõde Jehowat, ja ärra unusta mitte keik temma hea tegega isgi ärra. Leul. 103, 1, 2.

Tammega Jehowat, sep ta on hea, sep temma healus jõe iggeseseks aiaht. Leul. 128, 1.

Minna maenitõn keige esite, et peab tehtama pallumise, palusepid, pallumise teiste eep ja tem namiste kei hõde inimi mesite eep. 1 Ten. 2, 1.

Ärra mõtte hakpi pididi, Dummal aiatb teiste, Tulle agga temma leggi, Pallu, õhka allate. Kui ta Põia lähkiband, kes mid parrap lummeg. Tand Eks ta peeks murret haadma temmaga keik, meid aadma? 103, 8.

Kolmas peabik

3. Püüma püüma püümitsemine.

Siina pead püüma püümitsemine. (Luk. 11, 28.)
Õrped on need, kes Dummala sanna hõalwad ja senna tallele panna.

Pangem teine teip tühhele, et meie teine teip armastusse ja hea tegega pole hõhustame, ja ärra jätkem mitte mōhka omma kōggodup, nenda kui mōmmel se mis on, waid maenitõnem teine teip. Ebr. 10, 24, 25.

Ja pead omma perrega sel püüma peame hingama, kes seisa ärra pēwa töid, Et Dummal sanna fees teeks hõid. 99, 4.

Ma ristiks inime, ja ütled, ma käin kirkus, ma loen rameto, Ku laulan, pallun rõmus! Need asjed on küll siis kōpp heed heelmatta, kui isgi se siddeme teeb pühkaks lõpmatta. 290, 10.

Kolmas käsi.

4. Püüma ripmine.

Jesus ütles omma Düngrittele: Minge ja õp pehage keik rahwast ja ristige neid Isja ja Põia ja Püüma Weimo nimmi ja õppetage neid pidd ama peik, mis minna teid olen hõhitud. Matt. 28, 19.

Kes usful ja hõde ristitakse se peab õnsaks senna; agga kes mitte ei usfu, senna peab hukaka moistama. Mark. 16, 16.

Ma ristiks inime, ja ütled, temma peale, ma olen ristitud, Siis sein ma armo jelle. Waat, 8, ja tammega sel emest hõhitud, kes armo seadup ka se olled pidda nud? 290, 4.

Neljäs peabik.

5. Püüma õhka sōma aeg.

Isfend Jesus sel õfel, kui teida ärra anti, wõttis leiba ja tainas ja murdis ja ütles: Wõtke söge, se on minna inho, mis teie eep mustakste, senna tehta minno mälles susseks; Selsammal hõmbel wõttis temma ka karrika parrap, õhka sōma aega ja ütles: Sefin nene karri kes on se uus seidus minno wõrn fees, senna tehta, ni mitto hõid, kui tōiwil senna jõe, minna mälles susseks. 1 Ten. 11, 13, 24.

Inimenne hõhuga emast lēbbi je ^{hõde} söge temma sep leiwep ja söge se karrika seep, sep kes kolwako soob ja jõe, se soob ja jõe õhponnelse rakkup. 1. Thoz. 11, 28, 29.

Jesus kallij hing teidaja, Jesus, patto ärra wõttija, Te, et ei se hukakakste, ka se hea laua osfelis seky. Siino armo no

meles olgo, ja mo siidda meste sulgo, Et ma nenda kui sin
walewas diän ha sinno omme, taewes. 170. 9.
Kuus peardiak.

Lühike usko tunnistus.

Meie usume Jummala Isä, taewa ja ma loja ja üllespidaja
Isä, kes keige wäggesam, keiget engam, helde, pühha ja õige
on. Ja selle pärrap peame Jummalat ille keige asjades ams.
Tema, armastama, wiisiga temma sanna kuulma, alland.
Lühikul emap temma alla heidma ja tinnalikkho siddomez
tem ma peäle looma.

Meie usume Jesuse Kristuse Jummal aino sündinud Poia
meie Isanda Isä, kes taewast tulnud, et ta meid piddi tõe tund
mistje pole jütke tama; kes siin ma peäl ellanud, kan naterad
ja arm surnud, et ta meile piddi keige hea sees hähke jätma,
kes taewa taggepi läinud, et ta piddi omma ristje rahwast
siin aialikkult ja seäl iggaweste õnnistama. Ja et Jesuse
Kristuse lunnestamisest treste wõik sine osti sada, selle pä
rap peäl meil se jamma saggune meel ollema, mis temmal
ha oli, seli piõrap peame nenda kui temma allati omma
taewast isä sanna kuulma, liggi meil armastama, astawad om,
mas emmetis ollema, kannatama ja pühhit siip te hka nõid.
ma taewa õnnistusse peäle mõttel des:

Meie usume Pühha Waimo Isä, helle läbi Jummal keik heid
eddepi sada ja meidgi toetab, ja wiisime parramaks sada. Ma
dasam moti usume ha, et iggaweste ellame ja seäl sedda möda
same, kui siin ma peäl olleme teinud. Ja selle pärrap peame keige petto
eest emmap heidma, keik kurja, mis olleme teinud, parrandama, ja lõp
matta se eep hooit kandma, et targe maks ja parze maks sene igg
waste illo peäle rõõmsaste loes. — usimõ wõitub. Mõnibz, Eustor.

Mit quofra
Lühike
usko
tunnistus